

POSTANOWIENIE

Dnia 13 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie dotyczącej P. J. – sędziego Sądu Rejonowego w O., po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej 13 marca 2024 r., na posiedzeniu bez udziału stron, wniosku działającego z substytucji obrońcy sędziego P. J., adw. M. P. – adw. P. M. o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marka Dobrowolskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZO 184/23, w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k.

postanowił:

1. nie uwzględnić wniosku adw. P. M. o wyłączenie SSN Marka Dobrowolskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZO 184/23;
2. wniosek o niewyznaczanie do składu rozpoznającego wniosek o wyłączenie SSN Marka Dobrowolskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZO 184/23, sędziów powołanych przy udziale organu ukształtowanego ustawą z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3), pozostawić bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pismem z 30 stycznia 2024 r. działający z substytucji obrońcy sędziego P. J., adw. M. P. – adw. P. M. wniósł na podstawie art. 40 § 1 ust. 1 k.p.k. oraz art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 13

Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, o wyłączenie SSN Marka Dobrowolskiego od rozpoznania wniosku obrońcy z 18 grudnia 2023 r. o wyłączenie SSN Pawła Wojciechowskiego od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZO 150/23, z uwagi na zaistnienie okoliczności skutkujących wyłączeniem z mocy prawa oraz okoliczności mogące wywołać uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego w sprawie.

Ponadto wniósł o niewyznaczanie do składu rozpoznającego niniejszy wniosek sędziów, którzy podobnie jak SSN Marek Dobrowolski powołani zostali przy udziale organu ukształtowanego ustawą z dnia 08 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3). Nadto wniósł o poinformowanie go o składzie wyznaczonym do rozpoznania wniosku oraz terminie i miejscu jego rozpoznania.

W uzasadnieniu wnioskodawca wskazał, że złożenie wniosku o wyłączenie SSN Marka Dobrowolskiego jest konieczne z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności wobec istnienia okoliczności mogących wywołać uzasadnione wątpliwości co do niezależności oraz bezstronności tego Sędziego.

Powołując się na orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Sądu Najwyższego, wnioskodawca podał, że prowadzenie w okolicznościach niniejszej sprawy postępowania oraz wydanie orzeczenia przez SSN Marka Dobrowolskiego, powołanego przy udziale organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. prowadziłoby do naruszenia standardu niezależności i bezstronności sędziego w wymiarze zewnętrznym i obiektywnym. To zaś stanowiłoby naruszenie, art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 47 KP w. zw. z art. 6 ust. 1 EKPC, a w konsekwencji oznaczało nienależytą obsadę sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W ocenie wnioskodawcy, złożenie wniosku o wyłączenie SSN Marka Dobrowolskiego jest uzasadnione z uwagi na okoliczności jego powołania przy udziale organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. Okoliczność ta, ze względu na treść uchwały składu połączonych Izb: Izby Cywilnej, Karnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 oraz uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, stanowi w ocenie wnioskodawcy, samodzielną i wystarczającą

podstawę uzasadniającą wyłączenie SSN Marka Dobrowolskiego od orzekania w sprawie I ZO 184/23. Udział organu ukształtowanego ustawą o KRS w procesie nominacji do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego prowadzi zdaniem adw. P. M., do uznania braku prawidłowości powołania na ten urząd.

Wnioskodawca podkreślił, że okoliczności powołania SSN Pawła Wojciechowskiego – którego dotyczy wniosek o wyłączenie, zawarty w sprawie I ZO 184/23, do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego są tożsame z tymi, które dotyczyły powołania do pełnienia tego urzędu przez SSN Marka Dobrowolskiego. Rozpoznając zatem wniosek o wyłączenie od orzekania SSN Pawła Wojciechowskiego, sędzia Marek Dobrowolski oceniałby zarazem prawidłowość własnego powołania na urząd sędziego w procedurze nominacyjnej, w której sam uczestniczył. Rozpoznając wniosek o wyłączenie sędziego Pawła Wojciechowskiego, sędzia Marek Dobrowolski oceniałby nie tylko prawidłowość własnego powołania, lecz także okoliczności dotyczące możliwości orzekania przez niego w niezawisły i bezstronny sposób w sprawach – I ZO 90/23, I ZO 112/23 i I ZO 152/23, a które to sprawy są pochodną postępowania dyscyplinarnego dotyczącego obwinionego SSR P. J., toczącego się pod sygn. I ZSK 24/22.

Postanowieniem z 6 marca 2024 r., wydanym w sprawie o sygn. akt I ZO 184/23, SSN Marek Dobrowolski nie uwzględnił wniosku o wyłączenie SSN Pawła Wojciechowskiego od udziału w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I ZO 150/23, zaś wniosek obrońcy obwinionego o niewyznaczanie do składu rozpoznającego wniosek o wyłączenie SSN Pawła Wojciechowskiego od udziału w sprawie o sygn. akt I ZO 150/23 „sędziów powołanych przy udziale organu ukształtowanego ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3)” pozostawił bez rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marka Dobrowolskiego nie jest zasadny.

Sędziowie są niezawisli i nieusuwalni (art. 178 i 180 Konstytucji RP), dlatego wyłączenie sędziego w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. nie ma podstaw, przede wszystkim dlatego, że nie spełnia się ustawowa podstawa do wyłączenia sędziego z art. 40 § 1 pkt. 1 k.p.k. Wniosek takiej podstawy nie

zawiera. Nie wystarcza sam art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., gdyż jest pochodny od ustawowej podstawy wyłączenia sędziego.

Gdyby zaś odczytać wniosek, że podstawa ta spełnia się ze względu na orzecznictwo krajowe i zagraniczne, to zapatrywanie to nie jest uprawnione, gdyż w sferze polskiego wymiaru sprawiedliwości źródłem prawa jest ustawa. Ustrój i postępowanie przed sądami określają ustawy (art. 176 ust. 2 Konstytucji RP).

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym wprost stanowi, że niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości (art. 29 § 3).

Status sędziów Sądu Najwyższego zgodny jest z ustawą i Konstytucją.

Kwestie sporne jakie wystąpiły w tym zakresie rozstrzygnęły orzeczenia polskiego Trybunału Konstytucyjnego, w tym wyroki: z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20; z 2 czerwca 2020 r., P 13/19, z 7 października 2021 r., K 3/21; z 24 listopada 2021 r., K 6/21; z 23 stycznia 2022 r., P 10/19; z 10 marca 2022 r., K 7/21.

Uchwała Sądu Najwyższego nie może być sprzeczna z ustawą. Sama w sobie nie jest też źródłem prawa powszechnego i dlatego nie zastępuje ustawy (art. 87 ust. 1, art. 176 ust. 2 Konstytucji RP).

Za właściwe należy przyjąć stanowisko, iż uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSAI-4110-1/20, nie wiąże formalnie sędziów Sądu Najwyższego, natomiast zawarte w niej myśli mogą być wykorzystywane w praktyce orzeczniczej w granicach normalnych sposobów wykładni prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21).

Ocena ta nie ulega zmianie w aspekcie wskazanej we wniosku podstawy z art. 41 § 1 k.p.k., jako że i tę sytuację oceniono negatywnie. Kwestia *iudex suspectus* ze względu na zarzuty ustrojowe nie jest nowa. Otóż Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 stycznia 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł:

1. Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej

sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1904) w związku z art. 49 § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygania przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym sędziego Sądu Najwyższego, i wynikających z tego uprawnieniach takiego sędziego oraz związanej z tym statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Wprawdzie wyrok Trybunału dotyczy art. 49 k.p.c., jednak pozwala stwierdzić, że przedstawiona w nim wykładnia prawa rozciąga się również na problem stosowania art. 41 § 1 k.p.k. ze względu na zbieżną podstawę oceny dopuszczalności wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy na wniosek (*iudex suspectus*).

Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że:

Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.

[M. T.]

[ms]